

**MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY , VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV BRATISLAVA**

**RÁMCOVÝ OBSAH VŠEOBECNOVZDELÁVACÍCH PREDMETOV
PRE 1. AŽ 3. ROČNÍK ODBORNÝCH UČILÍŠŤ**

Rámcový obsah všeobecnovzdelávacích predmetov slovenský jazyk a literatúra, etická výchova, občianska náuka, matematika, telesná a športová výchova pre 1. až 3. Ročník odborných učilíšť schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod číslom 2010-10693/23279:1-914 dňa 7. júla 2010.

OBSAH

Vzdelávacia oblasť	Predmet	Strana
Jazyk a komunikácia	Slovenský jazyk a literatúra	3
Človek, hodnoty a spoločnosť	Etická výchova	8
	Občianska náuka	10
Matematika a práca s informáciami	Matematika	13
Zdravie a pohyb	Telesná výchova	15

Vzdelávacia oblasť:

Jazyk a komunikácia

Slovenský jazyk a literatúra

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet má sprostredkovať žiakom jazykové a všeobecné kompetencie tak, aby rozvíjali komunikatívnu kompetenciu ako prostriedok na dorozumievanie a myslenie, na podávanie a výmenu informácií. Vzdelávacie program sa usiluje prostredníctvom celej vzdelávacej oblasti a zvlášť prostredníctvom predmetu slovenský jazyk a literatúra rozvinúť a podporiť sociálne kompetencie žiakov, ich všeobecný kultúrny rozhľad, formovať ich estetické cítenie a celkovú kultiváciu vyjadrovania a správania.

Predmet slovenský jazyk a literatúra zahŕňa jazykové vzdelávanie a literárnu výchovu. Obe zložky sú úzko prepojené – jazykové vzdelávanie je orientované dominantne na štylistiku a sloh, literatúra sa primárne neskúma ako umelecký či historický fenomén, ale ako predmet čítania s porozumením a ako ilustrácia formálnej, druhovej, žánrovej, štylistickej, tematickej a obsahovej rôznorodosti textov.

Jazykové vzdelávanie vychováva žiakov k jednoduchému kultivovanému jazykovému prejavu a podieľa sa na rozvoji ich duševného rozvoja. Cieľové kompetencie jazykového vzdelávania majú charakter všeobecne formulovaných požiadaviek na vedomosti a zručnosti, ktoré si má žiak osvojiť v priebehu štúdia. Významne sa podieľa na príprave žiakov, na aktívny život v multikultúrnej spoločnosti, vedie žiakov k osvojeniu si praktických rečových zručností jazyka ako nástroja dorozumievania v rôznych situáciách každodenného osobného a pracovného života. Pripravuje ich k účasti v priamej a nepriamej komunikácii vrátane prístupu k informačným zdrojom a rozširuje ich poznatky o svete. Prispieva k formovaniu osobnosti žiakov, rozvíja ich schopnosti učiť sa po celý život, učí ich byť vnímavými ku kultúre.

CIELE

Vyučovanie slovenského jazyka a literatúry v odborných učilištiach významnou mierou prispieva k všestrannej príprave žiakov pre život v spoločnosti. Žiaci sa zdokonaľujú v rečovej komunikácii spojenjej s ich spoločenským a pracovným prostredím. Prakticky poznávajú funkciu reči ako nástroja myslenia, informácie a vzájomného dorozumenia.

Literatúra nadväzuje na vedomosti žiakov, ktoré získali v rámci vyučovania na základnej škole. Rozširuje ich a prehĺbuje špecifickými formami práce v súlade s osobitosťami a potrebami ich psychického a sociálneho vývinu, a to so zreteľom na utváranie správneho vzťahu k ľuďom v spoločnosti.

Vyučovanie slovenského jazyka a literatúry sa podieľa na rozvoji osobnosti tým, že:

- a) rozvíja logické a tvorivé myslenie žiakov pri tvorení samostatných rečových prejavov, ktorými sa v podstate riešia problémové životné situácie, poznávaním súvislosti medzi vývojom spoločnosti a jazykom, medzi rečovou komunikáciou a výrobným procesom,
- b) prehĺbuje identifikáciu k svojmu národu poznávaním bohatstva materinského jazyka,
- c) pôsobením literatúry rozvíja myslenie a estetické cítenie žiakov, ako aj dodržiavanie estetiky (úpravy a kultivovanosti) vlastného prejavu,

- d) prehľbuje ostatné zložky výchovy obsahom textov, s ktorými žiaci receptívne, reprodukčne aj produkčne pracujú.

Prehľad špecifických cieľov

Absolvent má:

- riešiť jednoduché situácie, používať vhodné výrazové prostriedky (zvukové, verbálne, neverbálne), reagovať na vopred nenacvičenú jednoduchú situáciu,
- zvoliť si jednoduchý spôsob (priamy alebo sprostredkovaný – napr. telefónom), prostriedky a intonáciu ústneho prejavu so zreteľom na osobu, s ktorou hovorí,
- vhodným jednoduchým spôsobom vyjadrovať svoj úmysel, prezentovať sám seba, zdôvodňovať svoje názory, podávať a získavať ústne alebo písomne jednoduchú požadovanú informáciu všeobecného charakteru, hovoriť krátko a súvislo na danú tému,
- používať jednoduché postupy a jazykové prostriedky v hovorom štýle, ovládať základy jednoduchého a nenáročného administratívneho a odborného štýlu,
- tvoriť jednoduché písomné prejavy, štylizovať jednoduché listy (formálne, neformálne), krátke informačné útvary (inzerát, oznam), vyplňovať bežné formuláre (životopis, žiadosť),
- navrhovať s pomocou učiteľa bežné jednoduché návody k činnostiam,
- pracovať s Pravidlami slovenského pravopisu a inými príručkami za pomoci učiteľa,
- chápať význam jazykovej kultúry, rozdiely medzi spisovným jazykom a ostatnými útvarmi národného jazyka,
- vyhľadávať s pomocou učiteľa alebo rodiča jednoduché informácie prostredníctvom počítača, kníh, novín, časopisov,
- jednoduchým spôsobom interpretovať prečítaný alebo vypočutý text,

OBSAH

1. Verbálne vyjadrovanie

Obsah cvičení čerpá zo zážitkov, skúseností i záujmovej činnosti žiakov a poskytuje priestor na vyjadrenie vlastného názoru. Jednoduchý opis i opis pracovného postupu má súvisieť s odbornými predmetmi a s výrobnou praxou žiakov. S ohľadom na spoločenské požiadavky a potreby zahŕňa obsah aj otázky ochrany životného prostredia, témy smerujúce k výchove k manželstvu a rodičovstvu, ale aj k prevencii spoločensky nežiaducich javov a k zdravej životospráve.

Základné komunikačné situácie

pozdrav, oslovenie, požiadanie, vyslovenie súhlasu a nesúhlasu, poďakovanie...

požiadanie o informáciu, poskytnutie informácie, správa, oznámenie, ospravedlnenie...

uvítanie návštevy, rozlúčenie, predstavenie seba a druhej osoby...

blahoželenie, vyslovenie sústrasti...

Komunikácia a dialóg

telefonický rozhovor

rozhovor
pohovor so zamestnávateľom
neverbálna komunikácia

Rozprávanie a úvaha

hovoríme o škole, práci, rodine, priateľoch...
rozprávanie podľa osnovy, samostatné rozprávanie...
krátka úvaha...

Opis

jednoduchý opis
opis pracovného postupu
charakteristika osoby

Mediálna komunikácia

čítame noviny a časopisy: oznámenie a správa, komentár, interview, inzerát, reklama...

2. Písomné vyjadrovanie

Obsah cvičení čerpá zo zážitkov, skúseností i záujmovej činnosti žiakov a poskytuje priestor na vyjadrenie vlastného názoru. Jednoduchý opis i opis pracovného postupu má súvisieť s odbornými predmetmi a s výrobnou praxou žiakov. S ohľadom na spoločenské požiadavky a potreby zahŕňa obsah aj otázky ochrany životného prostredia, témy smerujúce k výchove k manželstvu a rodičovstvu, ale aj k prevencii spoločensky nežiaducich javov a k zdravej životospráve.

Úradná a pracovná komunikácia

adresa, podací lístok, poštová sprievodka, poštová poukážka...
vypĺňanie tlačív, jednoduchý dotazník
oznámenie, správa, ospravedlnenie, inzerát...
úradný list, žiadosť, splnomocnenie
komunikácia prostredníctvom IKT: elektronické tlačivá a formuláre...

Osobná komunikácia

požiadanie o informáciu, poskytnutie informácie, ospravedlnenie...
správa, oznámenie, pozvánka
pozdrav, blahoželanie, vyslovenie sústrasti...
súkromný list
komunikácia prostredníctvom IKT: SMS správa, E-mail...

Opis

jednoduchý opis
opis pracovného postupu, návod, recept...
životopis, štruktúrovaný životopis
charakteristika osoby

3. Jazykové a štylistické prostriedky

Základom učiva v OU je slohová výchova vo verbálnej a písomnej forme, gramatická a pravopisná zložka má iba doplňujúcu funkciu. Žiaci zvládli učivo základnej školy v upravenej podobe na rozličnej úrovni, pozornosť treba preto sústrediť na základné poznatky a zručnosti, ktoré sú dôležité pre budúci život žiakov, pre ich pracovné a spoločenské uplatnenie. Učiteľ sa musí usilovať, aby sa žiaci v primeranej miere naučili prakticky

používať gramatickú teóriu, aby sa vedeli jednoducho, jasne a výstižne vyjadrovať a venovali pozornosť hovorovej stránke reči. Aj s ohľadom na časté poruchy učenia a minimálnu čitateľskú aktivitu žiakov je potrebné venovať pozornosť viac výberu slov, logickému usporiadaniu textu a jeho členeniu než jednotlivým, obsah a zrozumiteľnosť textu neovplyvňujúcim gramatickým chybám.

4. Práca s textom – získavanie informácií a čítanie s porozumením

Konkrétne texty na literárnu výchovu sa nepredpisujú. Učiteľ zvolí prácu s takými reprezentatívnymi textami vecnej i umeleckej literatúry, aby mohol žiaka efektívne viesť k získavaniu informácií a k čítaniu s porozumením, kedy žiak dokáže text prečítať a reprodukovať. Vychádza pritom aj z konkrétnej skladby žiakov v triede, z ich učebného odboru, z ich záujmov, z dostupnosti materiálov a pod.

Žiak by mal byť schopný rozlíšiť, resp. prakticky používať kľúčové slová, vetu – odsek – výpoveď, osnovu textu. Žiak má vedieť rozlíšiť nárečové a slangové vyjadrovanie a v maximálne možnej miere uplatňovať v ústnej i písomnej forme spisovný jazyk.

Žiak by mal pozorovať rozdiely medzi vecným a umeleckým textom, ľudovým a autorským textom, prozaickou a poetickou formou, medzi epikou, lyrikou a drámou.

PROCES

Dôležitou zložkou vzdelávacieho procesu v OU je vhodná motivácia činnosti žiakov, aby žiaci pracovali radi. Monologické výklady učiteľa by mala nahradiť samostatná a skupinová práca s učebnicou a s inými pomôckami (so slovníkom, s jazykovými príručkami, s časopismi a novinami, s nahrávkami i názornými pomôckami, s počítačom a internetom), riešenie problémových úloh, rozhovor, písomné riešenie úloh, kolektívne zlepšovanie riešenia a ďalšie aktivizačné metódy a postupy.

Učiteľ by mal využívať aktivizujúce didaktické metódy, organizovať činnosti podporujúce zvýšenú myšlienkovú aktivitu žiakov, vytvárať pre žiakov stratégie učenia, ktoré zodpovedajú ich učebným predpokladom, podporovať ich sebadôveru, samostatnosť a iniciatívnosť, ale aj sebakontrolu a sebahodnotenie.

Vhodnými špeciálno-pedagogickými metódami a formami práce má učiteľ aktivizovať poznatky a skúsenosti žiakov, podnecovať rozličné možnosti riešenia úloh naznačením algoritmu postupu, využívať súťaženie, pochvalu a odmenu známku, ako aj rozličné metódy skúšania (ústne odpovede, písomné riešenie úlohy, testy...).

Učiteľ preveruje gramaticko-pravopisnú úroveň vyjadrovania žiakov kontrolnými a cvičnými slohovými prácami. Témy cvičných slohových prác vychádzajú zo skúseností a záujmových činností žiakov. V cvičných slohových prácach majú žiaci ukázať, na akej úrovni vedia samostatne zoštylizovať precvičované slohové útvary. Dávajú im možnosť vyjadriť vlastné myšlienky, názory a stanoviská. Cvičné slohové práce píše na vyučovacích hodinách alebo aj doma (v internáte). Učiteľ ich kontroluje a výberovo aj klasifikuje.

Vyučovanie literatúry podporuje používanie umeleckých obrazov vo vedomí žiakov, odhaľuje im zmysel literárnych diel, silou umeleckej krásy formuje a upevňuje ich mravné city a utvára ich estetický vkus. S literárnymi textami pracujú žiaci na primeranej úrovni. Učiteľ zvolí taký spôsob interpretácie, ktorý v danej triede považuje z pedagogického hľadiska za efektívny. Pomáhať tomu má aj výberovosť textov. Nevyhnutný je diferencovaný prístup k jednotlivým

žiakom, aby sa lepší i slabší žiaci rozvíjali podľa svojich schopností. Dôležité je, ako učiteľ dokáže využiť estetický účinok ukážok na formovanie rozumovej, citovej a vôľovej stránky žiakov.

Vo vyučovaní literatúry čo najčastejšie uplatňujeme zásadu názornosti. Aby učiteľ čo najviac priblížil žiakom ideovú a umeleckú krásu literárneho diela, využíva nahrávky literárnych diel v interpretácii vynikajúcich umelcov, filmy, televízne vysielanie, internet... Na podporu výučby je vhodné používať podľa potreby aj multimediálne výučbové programy a internet.

Odporúča sa využívať aj netradičné formy (napr. hry), ak prispievajú k zvýšeniu záujmu o predmet. Aj keď sa zdôrazňuje potreba práce s audiovizuálnymi pomôckami, učiteľ si musí byť ale vedomý toho, že samotný text zostáva hlavným prameňom poznávania literatúry.

Všestranná práca s literárnym dielom na vyučovacej hodine a zameranosť na aktivitu žiakov určuje aj charakter vyučovacích postupov.

Na prehĺbovaní vzdelávacej a výchovnej funkcie sa významne zúčastňuje mimoškolská práca žiakov. Je jedným z najdôležitejších prostriedkov na realizáciu zásady spojenia školy so životom. Práca v záujmových krúžkoch (čitateľský, recitačný, dramatický) či spolupráca na tvorbe školského časopisu alebo kroniky pozitívne pôsobí na záujmy žiakov a učí ich kultúrne prežívať voľný čas. Podľa miestnych podmienok v obci sa môže rozvinúť spolupráca školy s knižnicou a inými kultúrnymi inštitúciami.

Výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu v značnej miere závisia od kvality a organizácie práce učiteľa v triede. Vyučujúci by mal poznať novú odbornú literatúru, sledovať odborné i metodické časopisy a zúčastňovať sa na metodických podujatiach, ktoré organizujú príslušné organizácie. Tvorivý učiteľ si sám dopĺňa a rozširuje inventár vhodných učebných pomôcok v odbornej učebni alebo kabinete.

Etická výchova

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet etická výchova je súčasťou všestrannej prípravy žiakov pre spoločenský život. Poslaním etickej výchovy je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi. Etická výchova sa zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Súčasťou etickej výchovy je aj rozvoj sociálnych zručností, ako je komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných a pod.

CIELE

Cieľom etickej výchovy je formovanie mravne zrelého človeka, ktorý sa riadi určitými spoločensky uznanými morálnymi pravidlami – morálkou. Vyučovacie ciele sú zamerané na:

- vytváranie hodnotového a orientačného systému poznatkov žiakov,
- prehľbovanie úrovne vlastnej identity a identity druhých ľudí,
- rozvíjanie a zdokonaľovanie základných etických postojov a spôsobilostí, ako sú sebaovládanie, pozitívne hodnotenie seba a druhých, komunikačné zručnosti a pod.,
- rozvíjanie schopnosti empatie a zvládanie agresivity,
- negatívny vplyv nežiaducich návykov a závislostí,
- zdravý životný štýl,
- prehľbovanie chápania zmyslu rodinného života,
- rešpektovanie a uplatňovanie mravných princípov a pravidiel spoločenského spolunažívania a znášanie zodpovednosti za vlastné názory, správanie a konanie,
- pozitívny, ochranársky vzťah k životnému prostrediu a všetkému živému okolo nás.

OBSAH

Obsah etickej výchovy je zameraný na vytváranie hodnotového a orientačného systému poznatkov žiakov. V popredí je cieľavedomé ovplyvňovanie poznania a konania žiakov v duchu morálky a humanizmu. Učí ich schopnosti prejavovať svojimi postojmi a skutkami pozitívny vzťah k ľuďom, práci, prírode a spoločenským normám a hodnotám. Pozornosť je venovaná aj rozvoju citovej a vôľovej sféry žiakovej osobnosti. Orientuje žiakov v otázkach ich budúcnosti v rodine, pracovnej skupine a spoločnosti.

1. Sebapoznávanie

Poznanie seba, sebahodnotenie, sebakritika. Sebaovládanie a sebvýchova. Egoizmus a altruizmus. Svedomie.

2. Komunikácia

Verbálna a neverbálna komunikácia. Spôsobilosť viesť dialóg, počúvanie iných. Konflikty a ich riešenie. Prosociálnosť.

3. Vyjadrovanie citov

Empatia – vyjadrovanie citov a pochopenie iných. Vplyv citov na správanie. Úcta k iným. Pomoc a spolupráca. Darovanie a delenie sa. Priateľstvo.

4. Prosociálne hodnoty a vzory

Televízia, literatúra, internet – ich vplyv na mládež. Efektívne využívanie voľného času.

5. Životný štýl

Povedomie vlastnej hodnoty. Skromnosť vo vystupovaní, dobroprajnosť, cieľavedomosť, veselosť, sebaovládanie. Kultivované vyjadrovanie citov.

6. Závislosti ohrozujúce náš život

Fajčenie, alkohol, omamné látky, konzumný a nezodpovedný sex, gamblerstvo, nadmerné sledovanie televízie, skupiny orientované na rasovú neznášanlivosť a pod.

7. Etika v ekológii

Ochrana a tvorba životného prostredia.

PROCES

Etická výchova vychováva k mravnej zrelosti pomocou techník, ktoré napomáhajú prežitie a pochopenie hodnôt najmä vnímaním situácií, prírody, seba a druhých (senzibilizácia), uľahčujú porozumenie a interiorizáciu súvisiacich hodnôt a noriem (hodnotová reflexia), umožňujú nácvik odpovedajúceho správania (nácvik v podmienkach triedy), vedú k uplatneniu skúseností, osvojených v škole, v každodennom živote (zovšeobecnenie a prenos). Tieto body predstavujú postupnosť metodických krokov etickej výchovy.

Dôležitá je vhodná motivácia činnosti žiakov, aby žiaci pracovali radi. Učiteľ má uprednostňovať samostatnú a skupinovú prácu žiakov (s didaktickými prostriedkami, časopismi, novinami, nahrávkami, IKT), riešenie problémových úloh, rozhovor, písomné riešenie úloh, spoločné návrhy riešenia, a ďalšie aktivizačné, hlavne inscenačné metódy a postupy.

Vo vyučovaní etickej výchovy sa využívajú všetky formy a metódy vyučovania, zvlášť špeciálno-pedagogické, z nich najmä špecifické. Vhodnými špeciálno-pedagogickými metódami a formami práce má učiteľ aktivizovať poznatky a skúsenosti žiakov, podnecovať rozličné možnosti riešenia úloh naznačením algoritmu postupu, využívať súťaženie, pochvalu a odmenu. Etická výchova však neznamená len osobitné metódy, ale aj určitý osobitý prístup k žiakom. Dáva im možnosť vyjadriť vlastné myšlienky, názory a stanoviská. Úlohou učiteľa je vytvoriť v skupine atmosféru otvorenosti, srdečnosti a dobroprajnosti. Účastníci sa potom

budú cítiť bezpeční a budú mať dôveru v seba, aj k ostatným. Cieľom etickej výchovy je nielen informovať žiaka o etických zásadách, ale pomáhať mu, aby si vytvoril na ne vlastný názor, osvojil si primerané postoje a správanie – stal sa prosociálnym.

Nevyhnutými podmienkami účinnosti etickej výchovy sú:

- bezpodmienečné prijatie každého žiaka, vytváranie priateľských vzťahov v skupine, kvalifikované používanie aktívnych zážitkových metód, pozitívne očakávania (atribúcia), induktívna disciplína,
- zdôrazňovanie prosociálnych hodnôt, ako sú spolupráca a pomoc,
- kontakty učiteľa so žiakmi aj mimo hodín etickej výchovy.

V etape nácviku žiaduceho správania v triede možno uplatniť najmä hranie rolí, v ktorých postavy realizujú želané formy správania.

V etape prepojenia so životom zadávame úlohy skúmajúce, ako sa žiakom darí uskutočňovať nacvičované spôsobilosti mimo triedy.

Etická výchova súvisí aj s vyučovaním ďalších učebných predmetov, ktoré dávajú veľa príležitostí na rozhovor o etických problémoch, na prezentáciu pozitívnych vzorov správania a pod., sústreďujú sa na etický aspekt učiva. Etická výchova využíva úryvky z literárnych diel, ale so zameraním na senzibilizáciu pre etické problémy a vyzdvihnutím pozitívnych vzorov správania. Tak ako občianska náuka, aj etická výchova rozvíja mladého človeka v rámci cieľavedomej prípravy na rodinný, občiansky, profesijný a kultúrny život. Účinná etická výchova vyžaduje systematické a dlhodobé pôsobenie. Pritom postoje a správanie žiaka ovplyvňujú aj ostatné učebné predmety.

Občianska náuka

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet občianska náuka je neoddeliteľnou súčasťou všestrannej prípravy žiakov pre spoločenský život. Otvára cestu k realistickému sebaopoznávaniu a poznávaniu osobnosti druhých ľudí a k pochopeniu vlastného konania i konania druhých ľudí v kontexte rôznych životných situácií. Svojím obsahom pomáha žiakom orientovať sa v sociálnej realite a ich začleňovaní do rôznych spoločenských vzťahov a väzieb. Vyučovacie ciele sú zamerané na vytváranie takého hodnotového a orientačného systému poznatkov žiakov, ktorý im uľahčí orientáciu v budúcom každodennom smerovaní občianskeho života.

CIELE

Poznávacie zameranie predmetu je orientované na:

- kvalitu, normy a zásady života v rodine a rôznych spoločenských skupinách,
- základné občianske práva a povinnosti,
- osobnosť žiaka, jeho individualitu, charakter a schopnosť podriaďiť sa spoločenským normám, zásadám a požiadavkám,
- tvorbu svetonázorových a všeľudských hodnôt, toleranciu k rôznym náboženským, filozofickým a etickým názorom a problémom,
- význam dobrých medziľudských vzťahov so spolupracovníkmi, spoluobčanmi, najmä slabšími a staršími ľuďmi,
- pochopenie významu kultúry, estetiky a vkusu všeobecne,

- pozitívny, ochranársky vzťah k životnému prostrediu a všetkému živému okolo nás,
- zdravý životný štýl,
- schopnosť vyjadriť svoje názory a potreby, učiť sa samostatnosti a schopnosti osamostatniť sa v bežných socializačných situáciách.

Vyučovanie občianskej náuky sa podieľa na rozvoji osobnosti žiaka tým, že:

- rozvíja tvorivosť myslenia, realistického sebapoznávania a sebahodnotenia,
- rozširuje obsah a rozsah vedomostí a schopností žiakov,
- prehľbuje úroveň vlastnej identity a identity druhých ľudí,
- učí ako získať názor a schopnosť riešiť socializačné situácie a problémy každodenného života, akceptovať vlastnú osobnosť a osobnosť druhých ľudí,
- formuje jednotlivé prvky občianskych postojov, zákonných a mravných noriem,
- učí rešpektovať a uplatňovať mravné princípy a pravidlá spoločenského spolunažívania a niest' zodpovednosť za vlastné názory, správanie a konanie,
- prehľbuje chápanie zmyslu rodinného života,
- vedie k uplatňovaniu vhodných komunikačných prostriedkov na vyjadrovanie vlastných myšlienok, citov, názorov a postojov k primeranému obhajovaniu vlastných práv,
- prehľbuje základné vedomosti o formách a nástrojoch politiky zamestnanosti a trhu práce s cieľom orientovať sa a uplatniť sa na pracovnom trhu, aj v medzinárodnom meradle,
- prehľbuje všetky zložky výchovy vo vzájomnom prepojení vyučovania a výchovy.

OBSAH

Obsah predmetu občianskej náuky nadväzuje na učivo špeciálnej základnej školy. Rozvíjanie poznatkov, vedomostí a schopností žiakov nadväzuje najmä na spoločenskovedné poznatky zo základného stupňa vzdelávania v predmetoch vlastiveda, slovenský jazyk, literárna výchova a prírodopis.

Prvkom rozšírenia obsahu učiva je výber základných poznatkov niektorých spoločenskovedných disciplín, ako sú etika, filozofia, ekonómia, právo, politológia – sociológia, ekológia, medicína.

V odbornom učilišti sa venuje mimoriadna pozornosť upevňovaniu poznatkov, vedomostí, schopností a zručností žiakov, pretože didaktický systém učiva berie do úvahy skutočnosť, že žiaci v špeciálnej základnej škole zvládnu učivo občianskej výchovy na rôznej úrovni.

V popredí je cieľavedomé ovplyvňovanie poznania a konania žiakov v duchu morálky, humanizmu a demokracie. Učí ich schopnosti prejavovať svojimi postojmi a skutkami občiansku aktivitu, pozitívny vzťah k ľuďom, práci, prírode a spoločenským normám a hodnotám. Pozornosť je venovaná aj rozvoju citovej a vôľovej sféry žiakovej osobnosti. Orientuje každého žiaka v spleťtých otázkach jeho budúcnosti v rodine, pracovnej skupine a občianskej spoločnosti demokratického štátu.

1. Základy spoločenského správania

Zásady spoločenského správania. Pozdrav, predstavovanie, oslovovanie, rozhovor. Správanie v rodine, v škole, na pracovisku, na verejnosti.

2. Morálka

Morálne hodnoty. Vznik a potreba morálky. Etiketa. Morálna sloboda a zodpovednosť. Etika práce. Svedomie a mienka iných. Environmentálna etika. Princíp spravodlivosti a ľudskosti.

3. Zdravie a život

Kultúra tela. Prevencia a ochrana vlastného zdravia, hygiena. Význam telesného pohybu a športu, aktívne trávenie voľného času. Životospráva. Prekonávanie nežiaducich návykov a závislostí.

PROCES

Dôležitou zložkou vzdelávacieho procesu v OU je vhodná motivácia činnosti žiakov, aby žiaci pracovali radi. Monologické výklady učiteľa by mala nahradiť samostatná a skupinová práca (s didaktickými prostriedkami, časopismi, novinami, nahrávkami, IKT), riešenie problémových úloh, rozhovor, písomné riešenie úloh, spoločné návrhy riešenia, a ďalšie aktivizačné, hlavne inscenačné metódy a postupy.

- Vo vyučovaní občianskej náuky sa využívajú všetky formy a metódy vyučovania, zvlášť špeciálno-pedagogické, z nich najmä špecifické. Okrem vyučovacej hodiny v triede je možné využiť aj iné organizačné formy ako návštevy spoločenských a kultúrnych podujatí, vychádzky s environmentálnou tematikou, besedy s odborníkom z praxe, práca s IKT a informáciami.

Vhodnými špeciálno-pedagogickými metódami a formami práce má učiteľ aktivizovať poznatky a skúsenosti žiakov, podnecovať rozličné možnosti riešenia úloh naznačením algoritmu postupu, využívať súťaženie, pochvalu a odmenu známku, ako aj rozličné metódy hodnotenia (ústne odpovede, písomné riešenie úlohy, testy...). Dávajú im možnosť vyjadriť vlastné myšlienky, názory a stanoviská. Učiteľ ich kontroluje a výberovo aj klasifikuje.

Na prehĺbovaní vzdelávacej a výchovnej funkcie sa významne zúčastňuje mimoškolská práca žiakov. Je jedným z najdôležitejších prostriedkov na realizáciu zásady spojenia školy so životom. Práca v záujmových krúžkoch pozitívne pôsobí na záujmy žiakov a učí ich kultúrne prežívať voľný čas. Podľa miestnych podmienok sa môže rozvinúť spolupráca školy s knižnicou, centrom voľného času...).

Výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu v značnej miere závisia od kvality a organizácie práce učiteľa v triede. Vyučujúci by mal poznať novú odbornú literatúru, sledovať odborné i metodické časopisy a zúčastňovať sa na metodických podujatiach, ktoré organizujú príslušné organizácie. Tvorivý učiteľ si sám dopĺňa a rozširuje inventár vhodných učebných pomôcok v odbornej učebni alebo kabinete. Výchovno-vzdelávací program vytvára dostatok priestoru pre vlastnú iniciatívu vyučujúceho, a to z hľadiska obsahového, ale aj časového rozvrhnutia učiva, po schválení riaditeľom školy.

Matematika

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Matematika a práca s informáciami v odbornom učilišti je predmetom, ktorý okrem svojej všeobecno-vzdelávacej funkcie plní aj funkciu prípravnú. Obidve funkcie sa uplatňujú v súlade s princípom jednoty všeobecného a odborného vzdelávania v príprave mládeže na robotnícke povolania.

Matematika rozvíja matematické myslenie, pamäť, priestorovú predstavivosť, podporuje presné vyjadrovanie formovanie požadovaných pracovných návykov. Tým sa podieľa na všestrannom rozvoji osobnosti žiakov.

Matematické poznatky, zručnosti a návyky, ktoré si žiaci osvojujú, vytvárajú predpoklady pre lepšie pochopenie odbornej zložky vzdelávania a racionálne riešenie primeraných úloh z odbornej praxe. Výber učiva zohľadňuje cieľové zameranie a celkovú koncepciu učebných odborov, ako aj vstupné vedomosti a schopnosti žiakov.

CIELE

Zabezpečiť, aby si žiaci upevňovali a rozvíjali základné matematické poznatky, zručnosti a návyky nevyhnutné na pochopenie učiva odborných predmetov a úspešný výkon budúceho povolania. Aby získali prehľad o získavaní, triedení a spracovávaní informácií. To znamená, aby si upevňovali a rozvíjali:

- základné pojmy z jednotlivých častí učiva a ich vzťahy,
- jednoduché algoritmy riešenia matematických úloh,
- princíp matematizácie reálnych situácií.

Aby na primeranej úrovni dokázali:

- urobiť jednoduché matematické výpočty pomocou kalkulačiek a aspoň zhruba odhadnúť ich výsledok,
- vypočítať percentovú časť,
- dosadiť dané hodnoty do vzorcov a vypočítať neznámu veličinu,
- orientovať sa vo výpočte obvodov a obsahov rovinných obrazcov, objemov a povrchov geometrických telies,
- získané poznatky využívať v ostatných vyučovacích predmetoch pri riešení primeraných úloh z odbornej praxe.
- prejavovať základné kompetencie v oblasti využívania informačno-komunikačných technológií (IKT),
- vyhľadávať, triediť a spracovať jednoduché matematické informácie potrebné pre bežnú profesijnú situáciu.

OBSAH

1. Aritmetika

Desatinné čísla:

Čítanie a písanie desatinných čísiel, sčítanie, odčítanie, násobenie desatinných čísiel, delenie desatinných čísiel jednociferným deliteľom, slovné úlohy.

Zákonné meracie jednotky

Jednotky dĺžky, obsahu, objemu, hmotnosti a času.

Percentá

Základné pojmy percentového počtu, výpočet percentovej časti s prechodom cez 1%.

Pomer, úmera, trojčlenka

Riešenie príkladov z praxe.

Matematika hrou

Matematické hry, hádanky, hlavolamy

2. Geometria

Rovinné útvary

Štvorec – obvod, obsah, konštrukcia

Obdĺžnik - obvod, obsah, konštrukcia

Trojuholník – vlastnosti, rozdelenie

Povrchy a objemy telies

Povrch a objem kocky, kvádra

3. Práca s údajmi a informáciami

Vyhľadávanie, triedenie a spracovanie údajov a informácií

PROCES

Na splnenie cieľov vyučovania matematiky v odbornom učilišti je nevyhnutné okrem špeciálno-pedagogických metód používať aj aktivizujúce vyučovacie metódy. Predovšetkým samostatnú prácu, prácu vo dvojiciach a skupinovú prácu. Pre učiteľa to znamená, že individuálnym prístupom usmerňuje rozvoj schopností jednotlivých žiakov a riadi tvorivú prácu kolektívu triedy. Použitie aktivizujúcich metód sa musí zabezpečovať vhodnými demonštračnými pomôckami a didaktickou technikou. Veľký význam pre vyučovanie matematiky žiakov s mentálnym postihnutím má používanie moderných prostriedkov výpočtovej techniky, predovšetkým kalkulačiek a osobných počítačov. Neodčleniteľnou súčasťou individuálneho prístupu vyučujúceho k žiakom je starostlivosť o zaostávajúcích žiakov.

Vzdelávacia oblasť:

Zdravie a pohyb

Telesná výchova

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet telesná a športová výchova poskytuje základné informácie o biologických, fyzických a sociálnych základoch zdravého životného štýlu. Žiak si v ňom rozvíja schopnosti a osvojuje vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré sú súčasťou zdravého životného štýlu nielen počas školskej dochádzky, ale i v dospelosti. Osvojí si zručnosti a návyky na efektívne využitie voľného času a zároveň vedomosti o zdravotnom účinku osvojených zručností a návykov. Vzdelávacia oblasť spája vedomosti, návyky, postoje, schopnosti a zručnosti o pohybe, športe, zdraví a zdravom životnom štýle, ktoré sú utvárané prostredníctvom realizovaných foriem vyučovania telesnej a športovej výchovy, zdravotnej telesnej výchovy alebo formou integrovanej telesnej a športovej výchovy.

CIELE

Všeobecným cieľom telesnej a športovej výchovy ako vyučovacieho predmetu je umožniť žiakom rozvíjať kondičné a koordinačné schopnosti na primeranej úrovni, osvojovať si, zdokonaľovať a upevňovať pohybové návyky a zručnosti, zvyšovať svoju pohybovú gramotnosť, zvyšovať všeobecnú pohybovú výkonnosť a zdatnosť, prostredníctvom vykonávanej pohybovej aktivity pôsobiť a dbať o zdravie, utvárať trvalý vzťah k pohybovej aktivite, telesnej výchove a športu s ohľadom na ich záujmy a individuálne potreby ako súčasť zdravého životného štýlu a predpokladu schopnosti k celoživotnej starostlivosti o vlastné zdravie.

OBSAH

Vzdelávanie v predmete telesná a športová výchova je rozdelené do štyroch hlavných modulov (Zdravie a jeho poruchy, Zdravý životný štýl, Telesná zdatnosť a pohybová výkonnosť, športová činnosť pohybového výkonu), zahrňujúcich základné vedomosti o zdraví, pohybe, výžive, o význame pohybových aktivít pre udržanie zdravia, prevencii ochorení, zdravotných rizík, športovej činnosti, pohybovej výkonnosti, telesnej zdatnosti, životnom štýle. Výstupom by mala byť pohybová kompetencia s integrovaným pohľadom na pohyb, športovú činnosť, zdravie a starostlivosť o neho v praktickom živote.

1. Zdravie a jeho poruchy

Poznatky o význame zdravia pre jednotlivca a pre spoločnosť, o vzťahu medzi zdravotnými návykmi a zdravotným stavom, vzťahu medzi športom a zdravím, o vzťahu človeka k životnému prostrediu. Poznatky o základoch predlekárskej prvej pomoci, poznatky o prevencii pred civilizačnými, neinfekčnými chorobami, o prevencii pred drogovými závislosťami látkovými a nelátkovými a ďalšími rizikovými faktormi porúch zdravia a spôsobu života.

Cieľom tohto modulu je aby žiaci pochopili význam zdravia pre jednotlivca a spoločnosť, aby porozumeli základným otázkam vzniku civilizačných porúch zdravia, zdravotných oslabení a princípom primárnej a sekundárnej prevencie, aby uplatňovali teoretické vedomosti a praktické zručnosti zo športu pri prevencii chorôb ako najúčinnější spôsob starostlivosti o vlastné zdravie, aby vedeli poskytnúť prvú predlekársku pomoc – základné zásady prvej pomoci.

2. Zdravý životný štýl

Poznatky o pohybovom režime, o hygienických návykoch, o režime dňa, o správnom stravovaní. Poznatky o základných pojmoch vo výžive. Poznatky a zručnosti o životnom štýle, pohybovej gramotnosti, zdravotne orientovanej telovýchovnej a športovej aktivite.

Cieľom tohto modulu je aby si žiaci osvojili základy správnej výživy a zdravého životného štýlu, aby získali praktické zručnosti zdravotne orientovaných pohybových činnostiach a využívať ich v dennom režime, aby žiaci pochopili význam aktívneho odpočinku.

Ponúkaný pohybový obsah modulu:

Všestranne rozvíjajúce cvičenia, systém strečing, totálna relaxácia, jogging, chôdza s behom, sezónne činnosti, cvičenie v prírode, pohybové hry, didaktické hry, očná gymnastika, psychomotorika, hody na cieľ, prekážkové dráhy a pod.

3. Telesná zdatnosť a pohybová výkonnosť

Poznatky o jednotlivých kondičných a koordinačných schopnostiach, o rozvoji pohybovej výkonnosti pomocou športových disciplín. Poznatky a zručnosti vo zvyšovaní telesnej zdatnosti, zaťažovanie v telovýchovnom a športovom procese, všeobecná a špeciálna pohybová výkonnosť.

Cieľom tohto modulu je aby žiaci získali skúsenosti z pôsobenia rôznych telovýchovných a športových činností na telesný, funkčný a motorický rozvoj, aby vedeli uplatniť viaceré pohybové prostriedky na rozvoj jednotlivých pohybových schopností, aby pochopili potrebu dosiahnutia svojej optimálnej pohybovej výkonnosti ako predpokladu na vykonávanie záujmovej športovej činnosti.

Ponúkaný pohybový obsah modulu:

Športové činnosti mobilizujúce energetické zdroje. Využiť cvičenia a prostriedky atletiky, lyžovania, plávania, streľby, minigolfu, a iných. Pohybové činnosti, ktoré prispievajú k rozvoju pohybových schopností a zvyšovaniu telesnej zdatnosti. Sem patria rôzne telovýchovné a športové činnosti kondičnej gymnastiky (cvičenie v posilňovni, posilňovacie cvičenia s vlastným telom, s náčiním, na náradí) aerobik, body styling, rope skipping, cyklistika a pod.

4. Športové činnosti pohybového režimu

Poznatky o účinku jednotlivých športových činností na zlepšenie zdravia, o technike a taktike vykonávania športových disciplín, pravidiel vybraných športov, športová terminológia, športové prostredie, športový divák.

Cieľom tohto modulu je aby žiaci získali poznatky o pravidlách športových disciplín a vedeli ich uplatniť pri športových disciplínach a organizovaní športovej aktivity, aby pociťovali pozitívne zážitky z vykonávania pohybu, aby rozvíjali tvorivosť, socializáciu, komunikáciu, motiváciu a estetický prejav prostredníctvom pohybu.

Ponúkaný pohybový obsah v module:

- Športové činnosti, pri ktorých podľa pravidiel dochádza k stretu medzi jednotlivcami. Vyžadujú ovládanie techniky pohybov vo vzťahu k súperovi, schopnosť predvídať a vôľu víťaziť. Výber činností z viacerých kontaktných športov napr. úpolové športy a individuálnych športov bez priameho kontaktu so súperom ako tenis, stolný tenis, bedminton.
- Športové činnosti uskutočňované v kolektíve podľa daných pravidiel. Charakteristickým znakom je súperenie medzi kolektívami, vyžadujú kooperáciu v družstve. Výber sa uskutočňuje zo športových i netradičných hier: basketbal, hádzaná, volejbal, futbal, nohejbal, hokej, florbal, fresbee ultimate, futsal, hokejbal, indíaca, korfbal, plážový volejbal, ringo, softball, streetbasketball, bejzbal, bocca, kolky, petanque a iné. Majú prispieť k rozvoju osobnosti žiaka, rozvinúť toleranciu, vôľu, zdokonaľiť osvojené herné činnosti jednotlivca a kolektívu.
- Športové činnosti charakteristické kreativitou a ovládaním pohybovej formy na náradí, s náčiním a bez náčinia, pri ktorých sú zvýraznené rozličné estetické prejavy a cit pre rytmus. Výber telovýchovných a športových činností tvorí: tanec, športová gymnastika, moderná gymnastika, základná gymnastika, plávanie, jóga, pilates, rope skipping, psychomotorické cvičenia, zdravotne orientované cvičenia, cvičenie vo vode.
- Športové činnosti charakteristické premiestňovaním sa v prírodnom prostredí, adaptovaním sa na zmeny tohto prostredia. Z prostredia vplývajú na človeka vzduch, voda, zem, sneh, skaly, hory, pláže a iné, v ktorých podmienkach sa pohybové aktivity uskutočňujú. Vo výbere sú športy: bežecké a jazdové lyžovanie, snowboarding, kanoistika, veslovanie, plávanie, turistika, severská chôdza, jogging, orientačný beh, cyklistika a iné. Zmyslom je, aby žiak spoznal pôsobenie a využitie prírodných síl na realizáciu telovýchovných a športových činností, získal schopnosť lepšej orientácie v prostredí a premiestňovania sa v prirodzenom prostredí.

PROCES

Úlohou každého učiteľa telesnej výchovy je, aby vychádzajúc z hlavných cieľov s prihliadnutím na rozvoj kompetencií žiakov, na ich vývin, predpoklady, záujmy a podmienky školy vypracoval sám programy vyučovania telesnej výchovy pre jednotlivé skupiny žiakov. Dôraz kladie na prispôbenie programov vývinovým etapám a mládeže, a to nielen chronologickému veku, ale hlavne biologickým, funkčným a psychickým predpokladom, s osobitným zreteľom na individuálne osobitosti každého žiaka.

Učiteľ môže zaradiť do programu iba tie športové činnosti, ktoré boli súčasťou jeho pregraduálnej vysokoškolskej prípravy alebo na ktoré získal trénerské vzdelanie, certifikát niektorou z foriem ďalšieho vzdelávania učiteľov a trénerov. V záujme každého učiteľa telesnej a športovej výchovy by malo byť zúčastňovať sa ďalšieho vzdelávania učiteľov a postupné získavanie potrebnej kvalifikácie k plánovaným športovým činnostiam. Realizácia programov vyučovania a výsledky sú závislé najmä od osobnosti vyučujúceho, od jeho pedagogického prístupu a pedagogického majstrovstva, vyučovacích metód, postupov a štýlov, uplatňovania pedagogických princípov, od úrovne žiakov, prostriedkov a podmienok, ktoré má škola k dispozícii.

Základnou organizačnou formou je 45 minútová vyučovacia hodina telesnej a športovej výchovy. Zúčastňujú sa jej všetci žiaci s prihliadnutím na zdravotné obmedzenia. Žiak môže byť oslobodený od účasti na vyučovaní telesnej a športovej výchovy iba na návrh lekára.

Bezpečnosť pri vyučovaní zabezpečuje učiteľ svojou prítomnosťou po celý čas vyučovacej hodiny, dôsledným uplatňovaním obsahu učebných osnov, premyslenou a účelnou

organizáciou práce, používaním adekvátnych vyučovacích metód a foriem, vydávaním presných a zreteľných povelov na riadenie činnosti, vysvetľovaním a dôsledným uplatňovaním zásad bezpečnosti pri práci v rôznych podmienkach telovýchovného procesu, sústavným overovaním bezpečnosti a funkčnosti náradia pred jeho používaním a zreteľným označením poškodeného náradia a náradia nezodpovedajúceho technickým normám. Ak nastane úraz, okamžite poskytnite učiteľ prvú predlekársku pomoc, zabezpečí lekárske ošetrovanie, oznámenie rodičom a napíše záznam o úraze. Žiaci používajú na hodinách zodpovedajúci cvičebný úbor, ktorý zodpovedá zásadám bezpečnosti a hygieny telovýchovnej činnosti.

Niektoré odporúčania k tvorbe programu vyučovania v ročníku

Učiteľ tvorí program, pri ktorom sa snaží dodržiavať nasledovné zastúpenie jednotlivých modulov:

Zdravie a jeho poruchy – poznatky sa sprostredkovávajú žiakovi priebežne počas vyučovacích hodín. Pohybové činnosti tohto modulu tvoria cca 10 % z celkového obsahu vzdelávania.

Zdravý životný štýl - poznatky sa sprostredkovávajú žiakovi priebežne do vyučovacích hodín. Pohybové činnosti tohto modulu tvoria cca 10 % z celkového obsahu vzdelávania.

Telesná zdatnosť a pohybová výkonnosť – realizuje sa priebežne alebo koncentrovane, odporúčaný rozsah je do 30 % z celkového obsahu vzdelávania. Počas 3-ročného štúdia by sa mali postupne rozvíjať všetky pohybové schopnosti, pričom na ich rozvoj sa môžu využívať rôzne športové činnosti 4. modulu.

Športové činnosti pohybového režimu – predstavuje približne 50 % z celkového obsahu vzdelávania. Učiteľ si vyberá z ponúkaných oblastí z tohto modulu. V rámci oblastí si vyberá tie športové činnosti, na ktoré sú na škole podmienky, žiaci o ne majú záujem, alebo sú tradičné pre danú školu resp. učiteľ sa na ne špecializuje. Oblasť športové činnosti v prírodnom prostredí by mala byť zaradená podľa možností a podmienok školy.(napr. vo forme lyžiarskeho alebo snowboardového kurzu, zdokonaľovacieho kurzu plávania a turistického kurzu).

**Rámcový obsah všeobecnovzdelávacích predmetov
pre 1. až 3. ročník odborných učilíšť**

Autori:

RNDr. Mária Tatranská

Mgr. Helena Preisingerová

Mgr. Andrea Hlaváčová

Mgr. Eduard Filo

Mgr. Saraková

Ing. Sičáková

Mgr. Miroslav Sňahničan

Mgr. Alica Hullová